

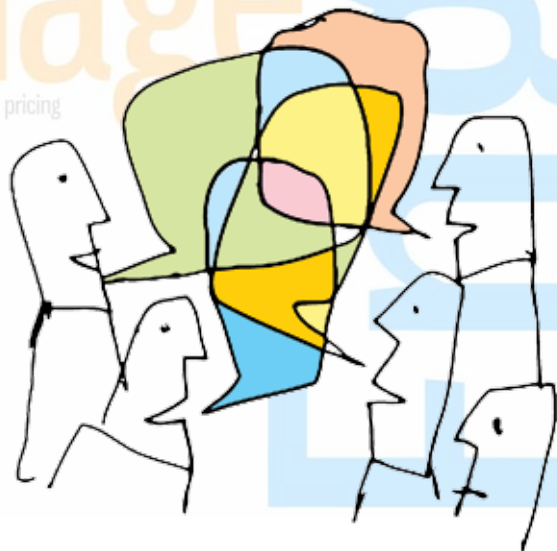
افق‌ها و رویکردهای جدید آموزش زبان‌های خارجی

دکتر سیدبهنام علوی مقدم

رئیس گروه درسی زبان‌های خارجی دفتر تألیف کتاب‌های درسی

دکتر رضا خیرآبادی

کارشناس گروه درسی زبان‌های خارجی دفتر تألیف کتاب‌های درسی

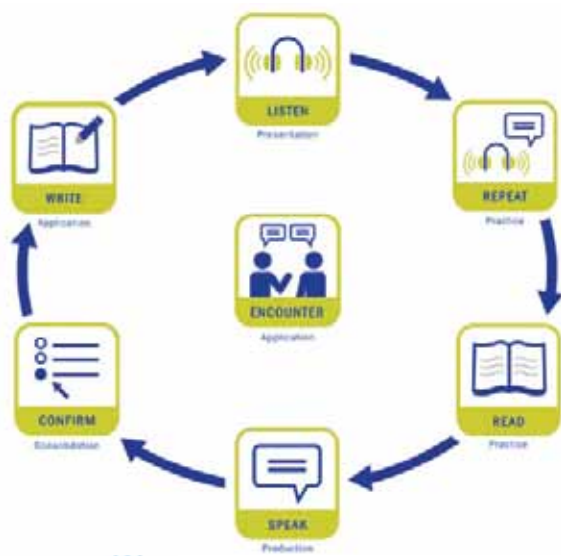
حوزه آموزش زبان‌های خارجی در برنامه درسی ملی

برنامه درسی ملی در حوزه دهم از حوزه‌های یادگیری خود که به یادگیری زبان‌های خارجی اشاره دارد، ضرورت فراگیری این حوزه تعلیم و تربیت را مهم توصیف کرده و معتقد است آموزش زبان‌های خارجی باید برطرف کننده نیازهای ارتباطی فراگیرندگان باشد. به منظور برقراری ارتباط سازنده و آگاهانه ضروری است دانش آموزان علاوه بر زبان مادری که به آن‌ها توانایی تعامل در سطح روابط میان فردی، خانوادگی، محلی و ملی را می‌دهد، توانایی ارتباط با سایر جوامع و دستاوردهای بشری را در سطح منطقه‌ای و جهانی داشته باشند. چنین ضرورتی رویکرد ارتباطی مورد تأکید در این سند را تبیین می‌کند. برنامه درسی ملی این رویکرد ارتباطی را با دو صفت «فعال» و «خودباورانه» توصیف می‌کند. به عبارت دیگر، رویکرد ارتباطی مورد نظر سند، رویکردی است بومی شده و مبتنی بر ارزش‌های دینی و ملی ایران اسلامی که از دایره تنگ نظریه‌ها، رویکردها و روش‌های تدوین شده در جهان فراتر می‌رود و بر «خودباوری» مبتنی است. آموزش زبان‌های خارجی از ابتدای دوره اول متوسطه آغاز می‌شود و بر چهار مهارت زبانی (نوشتن، خواندن، گوش دادن و صحبت کردن) به طور هم‌زمان و در

آموزش زبان‌های خارجی یکی از حوزه‌های یازده گانه تربیت و یادگیری تصریح شده در برنامه درسی ملی است که بسترساز درک، دریافت، تعاملات فرهنگی و انتقال دستاوردهای دانش بشری در قالب‌های متنوع زبانی همچون شفاهی، دیداری و نوشتاری، برای مقاصد و مخاطبان گوناگون در چارچوب نظام معیار اسلامی است. آموزش زبان‌های خارجی و به طور اخص آموزش زبان انگلیسی در نظام آموزش رسمی کشور ما پیشینه طولانی و قابل توجهی دارد و تقریباً به سال ۱۳۱۸ ه.ش باز می‌گردد. فراز و فرودهای آموزش این حوزه یادگیری نیز در دوره‌های گوناگون تاریخی بسیار قابل توجه بوده است، اما موضوع بحث حاضر، افق‌ها و رویکردهای نوین آموزش زبان‌های خارجی، به ویژه زبان انگلیسی، با محوریت برنامه درسی ملی و بسته آموزشی جدید درس زبان انگلیسی برای پایه اول دوره اول متوسطه است.

کتاب‌های تازه تألیف زبان انگلیسی از اجزای مهم بسته آموزشی محسوب می‌شوند و مبتنی بر راهنمای برنامه درسی مربوطه و نیز راهنمای برنامه درسی ملی نگاشته شده‌اند. ویژگی‌های قابل توجه این مجموعه کتاب‌ها را در ادامه معرفی می‌کنیم:

- کتاب دانش آموز^۱
- کتاب کار^۲
- کتاب معلم^۳
- لوح فشرده
- فلش کارت^۴

رویکرد آموزشی کتاب، رویکرد ارتباطی فعال و خودباورانه است و از همان مراحل آغازین آموزش به هر چهار مهارت توجه دارد. کتاب شامل هشت درس است که با چهار درس مروری^۵ همراه گردیده، به گونه‌ای که پس از هر دو درس، یک درس مروری تعیین و گنجانده شده است. همچنین، در آغاز کتاب، درسی مقدماتی با نام welcome وجود دارد که هدف آن ایجاد انگیزه و همچنین تعیین سطح مقدماتی دانش آموزان است. استفاده از لوح فشرده در کنار کتاب دانش آموز الزامی است، چرا که اکثر بخش‌های کتاب به استفاده از مهارت شنیداری نیاز دارند و آغازین بخش هر درس که یک مکالمه است، حتماً با استفاده از سی‌دی آموزشی تدریس می‌شود. دانش آموز در هر درس با یک موضوع^۶ و دو نقش^۷ آموزشی آشنا می‌شود و در پایان هر درس، به مهارت نسبی در آن موضوع دست می‌یابد. تمرین‌های متنوعی نیز در کتاب کار برای هر درس در نظر گرفته شده است که بخشی از آن برای حل کردن در کلاس تهیه و بخشی دیگر برای انجام دادن در منزل طراحی شده‌اند. همچنین، وجود فلش کارت آموزشی نیز دیگر ویژگی بسته آموزشی جدید است که به تنوع ابزارهای یادگیری می‌افزاید. از دیگر ویژگی‌های کتاب جدید، رویکرد آن به آموزش الفباست که کاملاً با روش‌های سنتی پیشین تفاوت دارد و با تلفیق دو رویکرد کل نگرانه^۸ و جزء نگرانه^۹ و همچنین با در نظر گرفتن سطح سنی دانش آموزان این پایه آموزشی، رویکردی کاملاً جدید به آموزش الفبا ارائه کرده است.

پی‌نوشت

1. student book ● 2. work book ● 3. teachers guide ●
 4. flash cards ● 5. review ● 6. theme ●
 7. function ● 8. whole word ● 9. phonics ●

کنار هم تأکید دارد. هدف‌گذاری آموزش زبان‌های خارجی به گونه‌ای است که در دوره دوم متوسطه، دانش آموزان بتوانند متن‌هایی در سطح متوسط را بخوانند و مفاهیم آن‌ها را دریابند. همچنین، توانایی نوشتن به زبان خارجی، در حد یک مقاله کوتاه، در آن‌ها تقویت شود.

برنامه‌های گروه زبان‌های خارجی دفتر تألیف

گروه زبان‌های خارجی دفتر تألیف، برنامه خود را مبتنی بر سند برنامه درسی ملی و همسو با سیاست‌های کلان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی قرار داده است. برخی از این برنامه‌ها عبارت‌اند از:

● **تهیه و تدوین بسته آموزشی:** به جای تمرکز و تأکید صرف بر کتاب درسی، از سایر امکانات مانند لوح فشرده آموزشی، کتاب دانش آموز، پایگاه اطلاع‌رسانی (وبسایت) تخصصی و موارد مشابه استفاده می‌شود تا سطر و سیطره کتاب درسی با تنوع فضاها و رسانه‌های جدید آموزشی تعدیل و محتوای آن به‌روز شود.

● برقراری ارتباط تنگاتنگ و صمیمی با دبیران و همکاران فرهنگی:

از آنجا که تحقق اهداف برنامه درسی و سیاست‌های سازمان مستلزم همکاری گرم و صمیمانه دبیران گرانقدر است، ایجاد این ارتباط از طریق اشاعه منطقه‌ای و ملی برنامه‌های سازمان، به‌ویژه معرفی کتاب و بسته جدید آموزشی درس زبان پایه اول دوره اول متوسطه در دستور کار بوده است. برای نمونه به‌منظور تدوین کتاب جدید، فراخوان همکاری در گستره ملی (از طریق وبسایت دفتر) داده شد و در مراحل تدوین بسته آموزشی نیز از تجربه‌های گروه قابل توجهی از دبیران و همکاران فرهنگی بهره گرفته شد؛ به گونه‌ای که گروه تألیف این کتاب‌ها از همکاری چند دبیر مجرب بهره برده است.

● برقراری ارتباط با مجامع علمی و دانشگاهی:

در کنفرانس‌ها و همایش‌های تخصصی با موضوع آموزش زبان‌های خارجی از دیگر برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های گروه زبان‌های خارجی در دوره جدید فعالیت‌هایش بوده است. این گروه در فرایند تدوین بسته آموزشی جدید، علاوه بر رایزنی با استادان برجسته دانشگاهی، از ظرفیت مراکز آموزش عالی و دانشگاه‌های کشور نیز بهره گرفته است.

ویژگی‌های کتاب جدیدالتألیف پایه اول دوره اول متوسطه

با توجه به سیاست‌گذاری‌های برنامه درسی ملی، درس زبان‌های خارجی در کشورمان در بازه‌های شش ساله و در دوره‌های اول و دوم متوسطه تدریس می‌شود. مجموعه شش جلدی کتاب‌ها در درس انگلیسی English for schools نام گرفته است که شامل دو مجموعه سه جلدی می‌شود:

«prospect1-3» (دوره اول متوسطه) و «Vision1-3» (دوره دوم متوسطه). هم‌اکنون کتاب «prospect1» (کتاب پایه اول دوره اول متوسطه) آماده و منتشر شده است. این کتاب که با رویکرد بسته آموزشی تدوین شده شامل این عناصر است: